

11.09.2015

Kus? Miks? Kuidas?

Uus linnaruum olgu innovaatiline ja ühendav ning mitte ainult linna, vaid terve regiooni mõttes.

Kadri Koppel

Hindan demokraatiat ja kodanikuaktiivsust ning imetlen Telliskivi seltsi, kellel jätkub jaksu Kalaranna tuleviku eest võidelda. Seltsi liikmete hulgas on palju linnaruumi planeerimisvaldkonnaga seotud professionaale, kes igapäevatöö kõrvalt oma eksperditeadmisi ja aega Kalaranda investeerivad. Kaotatud närvirakke püütakse taastada suplusega merevees, mõnusate koosviibimistega liivarannal või jalutuskäiguga kõrgelt väärtustatud tühermaal. Olla valdkonna spetsialist, paljudel juhtudel oluliselt mitmekesisema ja nüüdisaegsema hariduse ning erialaste oskustega, kui seda on vastutavad linnaametnikud ja poliitikud, ning taluda seda, et otsustajad alaväärtustavad uuringutele tuginevaid argumente ja uudseid linnaplaneerimisvõtteid, on siiski frustreriv. Mitte sellepärast, et seda tööd tehakse tasuta ja õhinapõhiselt, vaid seetõttu, et Telliskivi selts kui huvigrupp seisab väärtuste eest, mille eest peaks tegelikult hea seisma omavalitsus ehk Tallinna linn.



Frihamnen Göteborgis.

Kadri Koppel

Millist elukeskkonda tahta?

Viimastel nädalatel Kalaranna planeeringu teemal avaldatud artikleid lugenuna mõtlen, et milleks kogu see võitlus, väitlus, süüdistused ja tüli, kui kvaliteetsest avalikust ruumist ja mitmekesisest elukeskkonnast võidaksid Tallinna kesklinna mereäärises piirkonnas absoluutselt kõik. Ennekõike maaomanikud, kelle kinnisvara väärtust uued mitmekesised lahendused (mis ei pruugi sugugi olla kallid) vaid tõstaksid.

Tallinna elanikele nii Kalamajas kui ka mujal tähendab võimalusterohke avalik linnaruum tegevus- ja kokkusaamispaigana ka paremat füüsilist ja vaimset, aga ka kultuurilist tervist.¹ Võidab ka linn, mis saab uue, nüüdisaegse ja hingava südame. Sellise, mida teiste (Euroopa) riikide ajalehed ja turismifirmad kirjeldaksid julge ja põneva innovatsioonina, võrgustumist toetava paigana, mille külastamine on kohustuslik. Kuigi, linna prioriteet peaks olema linlaste heaolu ja linna holistiline arendamine, mitte turism. Loomulikult on oluline ka viimane.

Praegu on kohustuslike külastuspaikade nimistus uuem nimi aga hoopis Göteborg, Rootsi lääneranniku linn, mis on koduks nii kahele suurele ülikoolile (Chalmers Tekniska Högskola ja Göteborgs Universitet on muuseas pigem partnerid kui konkurendid) kui ka Volvole.

Nutikad, julged ja tulevikuga eesmärgid

Göteborgi linn asub kaardilt vaadates küll mere ääres, kuid tegelikult on linn XVII sajandi alguse keerulisi Rootsi-Taani-Norra suhteid silmas pidades ehitatud avamerest strateegiliselt sobivasse kaugusesse. Mere äärde ja randa saab muidugi nii trammi, bussi, jalgratta kui ka autoga, ent see tähendab siiski ujumiskoha paiknemist füüsiliselt, aga ka mentaalset liiga kaugel. Linnast läbi voolab üks olulisemaid Rootsi kaubateid, Göta jõgi, mille suudmes paikneb ka Põhja-Euroopa suurim sadam. Rootsi mõõtkavas on jõgi selgelt ühendaja, Göteborgi mõõtkavas eraldab aga kaht kallast. Kuivõrd jõe ääres paiknevad vanad väiksemad sadamad ning laadimis- ja laevaehituskaid on tegutsemise lõpetanud või seda lõpetamas, avaneb linnal suurepärane võimalus kasutada söötis tööstusalasid millekski muuks. Plaan on ehitada jõe ümber nüüdisaegne, tihe ja mitmekesine linnasüda, kus on ruumi ärile ja elamisele, tegevusrohkele avalikule ruumile, sh jõe äärt mööda mereni kulgevale rannapromenaadile. Kõlab tuttavalt, eks? Göteborgi Frihamnen ja Kalarand Tallinnas on kaks sarnase looga paika, mis on arenenud kumbki omamoodi.

Göteborgi linna hüüdlause on „Jätksuutlik maailmale avatud linn“. Jöelinna visioon on kaks aastat väldanud avaliku dialoogi tulemus.² Uued majad peavad kihistumise vähendamiseks pakkuma elamispiinda erineva sotsiaalse tausta ja majanduslike võimalustega inimestele. Jöelinn peab olema disainitud säästvat elustiili soosivalt ning ehitatud nüüdisaegsetest energiasäästlikest materjalidest. Uus linnaruum olgu innovaatiline ja ühendav ning mitte ainult linna, vaid terve regiooni mõttes.

Visioonita ei saa, kuid ainult selle sõnastamisest jääb väheks. Selleks et tõestada, kui tõsiselt neid teemasid võetakse, on alustatud söötis linnaruumi taaskasutamise ja ajutiste lahenduste katsetamisega.

Göteborgi linna arendusfirma Älvstranden utveckling (Jöeranna Arendus) võttis ühendust Ruumilabori (Raumlabor) nime alla koondunud Berliini ruumiloojatega, kes aitasid Frihamneni piirkonda välja mõelda ja taaskasutatud materjalist valmis ehitada kõigile avatud vaba aja veetmise koha. Projekt „Supluskultuur“ täidab göteborglaste ammuse unistuse ujuda keset linna.

Koostöös linna ja selle elanikega korraldas Ruumilabor töötubasid, kus kõik, kes soovisid, said oma kätega ehitada, mõõta, lõigata, paigaldada ja kujundada seda uut avalikku ruumi, mis nüüd väga paljudele rõõmu valmistab.

Saun, riietusruumid, basseiniümbrus, välidušid ja ka raamatunurk ehitati suuresti taaskasutatud materjalist. Basseini täidab bioloogiliselt puhastatud jõevesi (kemikaale vee puhastamiseks ei kasutata). Ujumine ja saunaskäimine on kõigile tasuta, küll aga tuleb leppida turvalisuse tagamise tõttu piiratud lahtiolekuajaga. Peale nimetatut on piirkonnas käivitatud ka teisi ettevõtmisi, nt projekti „Kõik võivad purjetada“ raames on võimalik väikese purjekaga tasuta sõitma õppida, lastele on rajatud suur mänguloss, asjaarmastajatele rulluisutamising ja konteineraiad, korraldatakse vanakraamiturge ja muudki.

Kas ikka innovaatiline Eesti?

Loomulikult ei ole Tallinnal samasuguseid võimalusi linnaruumi arendamiseks kui Göteborgil. Oma rolli mängivad ka omandisuhted, ent tundub kuidagi mõistusevastane, et Tallinnas peavad elanikud leppima Kalaranna tarastamisega, kui naaberriigi samalaadses paigas tähendab linnaruumi arendamine perepäevi basseinis ja muhedaid saunaõhtuid, mis lasevad näha linna täiesti uue nurga

alt.

Eestist räägitakse tihti kui innovaatisest paigast. Palun vabandust, kui kedagi solvan, kuid Tallinna avalikus linnaruumis see ei kajastu. Virtuaalruumis ehk küll ja eks ka füüsilises ruumis leidu ägedat ja julget arhitektuuri, ent wifi + majad ei võrdu linnaruumiga. Just majadevaheline avalik ruum ja tänava tasandil toimuv kujundavad elukeskkonna ja mõjutavad hoiakuid, usaldust ja kõiki ühiskonda loovaid olulisi nähtusi. Linnaplaneerimise keskmes ei ole planeeringu dokument, vaid see, millist ruumilist sisu uued kohad tekitavad, kuidas need panustavad terviku ehk ühiskonna arengusse.

Paar aastat tagasi Kristi Grišakoviga urbanistide väljaandes U kahekõnet kirjutades jõudsimme motiivini, et avalik ruum (loe linnaruum) on ühiskonna liim. Praegu seisan selle metafoori taga veel tugevamalt ja tunnen, et seda liimi on Eestis meeletult vaja. Ilma selleta laguneb ühiskond kildudeks ja muutub „üksikkonnaks“. Aga kes seal elada tahaks?

Avalik ruum, suhtumine pagulastesse, usaldus- ja solidaarsuskriis – need teemad on kõik omavahel seotud. Unistus mereäärsest korterist ja juriidilised kemplemised tunduvad selle valguses eriti tühised. Samuti ei panusta taoline kitsas silmavaade kuidagi Tallinna konkurentsivõime arengusse. Me oleme suutelised paremaks.

1 Grete Arro Kalaranna taltsutamine. – Sirp 28. VIII 2015.

2 Visiooni leiab <http://alvstaden.goteborg.se/ladda-ner/> (materjalid ka inglise keeles), protsessi kohta vt <http://www.centrolaavstaden.nu/> (rootsi keeles).

👁 Post Views: 136